

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V1

MODEL 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 23 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:

KOGNITIEWE VLAKKE	HISTORIESE VAARDIGHEDE	GEWIGSTOEKENNING VAN VRAE
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting verkry uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige ander relevante antwoord.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die eerste deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne/memorandum), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn/memorandum) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie ^
- Verkeerde stelling _____
- Irrelevante stelling |
- |
- |
- Herhaling R
- Analise A√
- Interpretasie 1√

2.5. Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die skryfwerk sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING INHOUD 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA EN DIE SOWJETUNIE OP DIE EKONOMIESE KRISIS IN EUROPA NA 1945 GEREAGEER?**1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*

- Een lewenswyse is gebaseer op die wil van die meerderheid (demokrasie)
- Die ander lewenswyse is op die wil van die minderheid gebaseer wat met geweld op die meerderheid afgedwing word (outoritêr) (2 x 1) (2)

1.1.2 *[Verduideliking van historiese begrippe uit Bron 1A – L1]*

(a)

- 'n Staats- en demokratiese stelsel (soos in die VSA) waar die burgers die reg het om hul mening te lug (vryheid van spraak uitoefen) oor gebeure in die regering wat hulle affekteer.
- 'n Stelsel waar die burgers toegelaat word om die regering te kritiseer sonder die vrees dat hulle gearresteer en aangekla gaan word.
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

(b)

- 'n Regeringstelsel (soos in die Sowjetunie) wat gebaseer is op 'die wil van die minderheid', wat afhanklik is van terreur en onderdrukking om dieselfde politieke leierskap te behou.
- 'n Regeringstelsel waar die burgers van die land voel dat hul basiese menseregte nie gerespekteer word nie en waar hulle onderdruk word deur die sienswyse van die leiers.
- Enige ander relevante antwoord. (1 x 2) (2)

1.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*

- Ekonomiese stabiliteit
- Ordelyke politieke stelsel
- Hoop om die verspreiding van kommunisme teen te staan (enige 2 x 1) (2)

1.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V2]*

- Die val van Turkye sou onmiddellik en ernstig wees
- Turkye sou ook deur die Kommuniste oorgeneem word
- Die Domino-teorie sal geld
- Verwarring en wanorde sou deur die Midde-Ooste versprei
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.1.5 *[Evaluering van betroubaarheid van Bron 1A – V3]*

Kandidate moet aantoon waarom die bron BETROUBAAR of ONBETROUBAAR is en hul keuse met relevante bewyse ondersteun.

BETROUBAAR

- Woorde uit 'n toespraak deur Truman (VSA se president).
- Dit was gedurende die tydperk (1947) toe kapitalisme en kommunisme gewedywer het om hul invloedsfere uit te brei.
- Die Truman-leer het die VSA se amptelike regeringsbeleid geword
- Die Griekse burgeroorlog het gewoed tussen die Griekse regering (ondersteun deur die Verenigde Koninkryk en die VSA) teen die Griekse Kommunistiese Party (ondersteun deur die USSR)
- Enige ander relevante antwoord

ONBETROUBAAR

- Kan beskou word as eensydig – dit is die Amerikaanse President se siening
- Het kommunisme as 'n bedreiging beskou
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- Voedsel
- Noodsaaklike produkte (2 x 1) (2)

1.2.2 *[Analise van bewyse uit Bron 1B – V2]*

- Om die kapitalistiese ideologie te beskerm
- Om Europa ekonomies te help herstel van die gevolge van die Tweede Wêreldoorlog
- Om die verspreiding van kommunisme te keer
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- 'Ons beleid is nie teen enige land of beleid gemik nie, maar teen hongersnood, armoede, desperaatheid en chaos.'
  - 'Enige regering wat bereid is om te help met die taak om te herstel sal verseker die volle samewerking van die Verenigde State se regering hê.'
- (enige 1 x 2) (2)

1.3.1 *[Analise van bewyse uit Bron 1C – V2]*

- Verenigde Nasies is nie ingelig of geraadpleeg oor die implementering van 'n internasionale program nie (die herstelplanne)
- Die Verenigde State het nie met ander lande saamgewerk voor die Marshall-plan aangekondig is nie
- Vyshinsky beskou die VSA se optrede as 'n poging om met die interne sake van onafhanklike state in te meng.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 1 x 2) (2)

1.3.2 *[Analise en interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*

- Dit was 'n Amerikaanse program
- Dit sou ekonomiese beheer deur die VSA verseker
- Dit verseker politieke beheer deur die VSA
- VSA sou in die interne sake van ander lande inmeng
- Europa sou in twee kampe (dele) verdeel word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3.3 *[Interpretasie en evaluasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*

- Dit gee 'n eensydige siening van die Truman-leer (doktrine) en die Marshall-plan
- Die inligting in hierdie bron is te krities oor die VSA se rol in Europa
- Vyshinsky noem nie dat die VSA net probeer het om Europa te help met hul ekonomiese probleem nie – hy is hoogs krities oor die VSA se rol
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*

- Die VSA word uitgebeeld as 'n magtige en imponerende mag in Europa – dit word as die kaptein van die skip uitgebeeld
- Amerika bied ekonomiese hulp deur die Marshall-plan, maar eintlik beteken dit dat die VSA hulle tot hul militêre imperialisme wil verbind.
- Spotprent toon militêre hulp – gewere en helms word uitgedeel en nie die ekonomiese hulp soos die Marshall-plan beweert hul sou bied nie.
- Die reddingsgordels kan ook geïnterpreteer word as 'n wyse van beheer oor lande en nie net ekonomiese hulp nie (militêre hulp)
- Die VSA word beskou as die redder van Europa – Marshall word uitgebeeld waar hy reddingsgordels uitdeel – hierdie gordels word gewoonlik uitgegooi na mense wat besig is om te verdrink.
- Die reddingsgordels word aan Europese lande gegee met voorwaardes daaraan verbonde (militêre hulp).
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.4.2 *[Interpretasie en evaluasie van bewyse uit Bron 1D om eensydigheid te bepaal – V3]*

Kandidate moet VISUELE BEWYSE gebruik om eensydigheid in die spotprent te vind.

JA

- Marshall se gesig lyk 'boos' – en bied nie geskenke uit goedhartigheid aan nie
- Hy gee harnasse weg, nie geld nie
- Reddingsgordels is deur die VSA gegee – daar was egter voorwaardes – dit het ook met militêre hulp gekom
- Gewere, swaarde en helms is aan die reddingsgordels vasgemaak en simboliseer militêre beheer
- Die spotprenttekenaer impliseer dat die werklike doelwit was om die invloed sfeer uit te brei.
- Spotprent is in Tsjeggo-Slowakye as propaganda gepubliseer – die boodskap was om nie die VSA se hulp te gebruik nie
- Enige ander relevante antwoord

NEE

- Dit toon die Marshall-plan soos wat dit bedoel was – dit was 'n vorm van ekonomiese en politieke ondersteuning aan ander lande
- Ander lande het hulp van die VSA nodig gehad
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.5 *[Vergelyking en analise van bewyse uit Bronne 1B en 1D – V3]*

- Bron 1B verduidelik die ekonomiese hulp wat die Marshall-plan sou verskaf terwyl Bron 1D aantoon dat dit 'n vorm van politieke dominasie (oorheersing) oor ander lande was.
- In Bron 1B was alle lande vry om te besluit of hulle die Marshall-plan wou gebruik of nie, terwyl in Bron 1D die harnasse as beheer oor lande wat die Marshall-plan sou gebruik, geïnterpreteer kan word.
- Bron 1B wys dat die Marshall-plan se doel die herlewing van 'n werkbare ekonomie in die wêreld was, terwyl Bron 1D nie ekonomiese hulp aandui nie, maar militêre hulp in die vorm van wapens en helms.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 2 x 2) (4)

1.6 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle relevante bronne en hoe die VSA en USSR gereageer het op die ekonomiese krisis in Europa na 1945 – V3]*

In die beantwoording van hierdie vraag, word daar van die kandidaat verwag om te verduidelik hoe die VSA en USSR op die ekonomiese krisis in Europa na 1945 gereageer het:

- VSA het ekonomiese en finansiële hulp voorsien om ekonomiese stabiliteit van Europa te waarborg (Bron 1A)
- VSA het Griekeland ondersteun om te keer dat die Domino-effek na Turkye toe versprei (Bron 1A)
- VSA het beplan om kos en ander noodsaaklike produkte aan Europa te verskaf (Bron 1B)
- VSA was gereed om te help met die terugkeer na 'n normale gesonde ekonomie (Bron 1B)
- VSA was gereed vir die herstel van 'n werkende ekonomie waar vrye ondernemings kon bestaan (Bron 1B)
- USSR het bygedra tot die instel van beginsels van internasionale samewerking wat deur die VSA verwerp is (Bron 1C)
- USSR het demokratiese lande in Oos-Europa gevestig (Bron 1C)
- USSR het die VSA se Marshall-plan as oneerlik tot sy eie mandaat (wyse van optrede) uitgebeeld (Bron 1C)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse bv. toon geen of min begrip oor hoe die VSA en die Sowjetunie op die ekonomiese krisis in Europa na 1945 gereageer het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor onderwerp te skryf of kan glad nie oor onderwerp skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse meestal relevant en hou 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip oor hoe die VSA en die Sowjetunie op die ekonomiese krisis in Europa na 1945 gereageer het. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. toon deeglike begrip oor hoe die VSA en die Sowjetunie op die ekonomiese krisis in Europa na 1945 gereageer het. • Bewyse hou goed verband met die onderwerp. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: WAT WAS DIE VERSKILLENDE MENINGS RAKENDE WIE DIE SLAG VAN CUITO CUANAVALLE TUSSEN 1987 EN 1988 GEWEN HET?

2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- Om die FAPLA-aanslag teen Jonas Savimbi se magte te keer.
- Om teen die FAPLA offensief in te gryp wat begin wen het. (enige 1 x 2) (2)

2.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*

- Hy wou die SAW uit Angola kry (1 x 2) (2)

2.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*

- Weens die mag van die gekombineerde Kubaanse en Angolese magte
- Want 'n groot slag sou ernstige risiko's ingehou het – bv. vrees vir die aantal slagoffers. (1 x 2) (2)

2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*

- Die Angolese weermag (FAPLA) en die Kubaanse magte (1 x 2) (2)

2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*

- Onafhanklikheid van Namibië is gewaarborg as gevolg van onderhandelinge na die Slag van Cuito Cuanavale.
- In 1988 het die ANC geglo dat 'n FAPLA-oorwinning sou lei tot groter sekuriteit van die Angolese MPLA-regering.
- Die Suid-Afrikaanse weermag is 'geforseer om te onttrek' uit Angola – ANC het geglo dat dit SA se doelwit was om Angola oor te neem.
- Die oorwinning by Cuito Cuanavale het anti-apartheidsbevryding geïnspireer omdat dit die swak punte van die SAW openbaar het.
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.2.3 *[Evaluering van bruikbaarheid van bewyse uit Bron 2B – V2]*

Kandidate moet aantoon of dit BRUIKBAAR of ONBRUIKBAAR is en hul siening ondersteun deur relevante bewyse.

BRUIKBAAR

- Die dokument is 'n amptelike verklaring deur die ANC in ballingskap en wys duidelik die ANC se standpunt met betrekking tot die SAW se betrokkenheid in Angola ('rassistiese weermag', 'beslissende nederlaag', 'vernedder', 'strategie in 'n gemors')
- Die bron is geldig en relevant t.o.v. gebeure in die streek in daardie tyd.
- Dit bewys dat die ANC Namibiese onafhanklikheid as 'n 'direkte gevolg' van die SAW se nederlaag by Cuito Cuanavale beskou het.
- Dit toon dat die ANC geglo het dat SA gepoog het om Angola te verower en misluk het.
- Die dokument illustreer die styl, taal en beklemtoning van ANC-propaganda se strategie in die laat-1980's
- Enige ander relevante antwoord.

ONBRUIKBAAR

- Dit is duidelik eensydig, dus moet 'n geskiedskrywer hierdie bron as een van vele bestudeer om wyer perspektief te ervaar.
- Die bron verskaf geen bewyse om te bewys dat die SAW 'geforseer was om terug te val nie'.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 2 x 2) (4)

2.3.1 [Onttrekking bewyse uit Bron 2C – V1]

(a)

- 4 785 soldate (1 x 1) (1)

(b)

- 32 soldate (alhoewel Scholtz dit verander het na 42.) (1 x 1) (1)

2.3.2 [Interpretasie en evaluasie van inligting uit Bron 2C – V2]

- As die wenner bepaal word deur militêre verliese dan sou die Kubane/FAPLA die verloorders wees omdat hulle baie meer ongevalle gehad het as die SAW
- Kuba/FAPLA verloor 4 785 man teenoor die 42 van die SAW wat aantoon dat die SAW die slag gewen het.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 2 x 2) (4)

2.3.3 [Bepaling van die akkuraatheid van die inligting uit Bron 2C – V3]

Kandidate moet aantoon AKKURAAT of ONAKKURAAT en hul keuse met relevante bewyse ondersteun.

AKKURAAT:

- Die skrywer, Scholtz, was 'n professionele joernalis wat by die oorlog betrokke was.
- Scholtz het amptelike verslae gebruik om die tabel saam te stel
- Enige ander relevante antwoord

ONAKKURAAT:

- Scholtz was eensydig, as 'n joernalis vir die Afrikaans koerante bv., *Beeld*
- Die statistiek sluit nie al UNITA se militêre verliese in nie
- Scholtz het die geskatte SAW-verliese van 32 na 42 verhoog.
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4 [Vergelyk inligting in Bronne 2B en 2C – V2]

- Bron 2B praat van die SAW-vernedering by Cuito Cuanavale; Bron 2C wys dat die SAW net 42 manskappe teenoor dié van Kuba/FAPLA verloor het.
- Bron 2B beweer dat die SAW se militêre beleid en strategie in 'n gemors was, maar Bron 2C wys dat hulle slegs 'n klein aantal manskappe en militêre toerusting verloor het.
- Bron 2B beweer dat die SAW 'n beslissende neerlaag gely het, terwyl Bron 2C toon aan dat Cuito Cuanavale 'n oorwinning vir die SAW was.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 2 x 2) (4)

2.5.1 *[Verduideliking van historiese begrippe uit Bron 2D – V1]*

(a)

- 'n Beweging in 1919 deur Lenin deur 'n assosiasie van kommunistiese partye van die wêreld gestig om kommunistiese groepe van verskillende lande as 'n eenheid saam te voeg en as 'n instrument van Sowjet-politiek gebruik te word.
- Dit was sy doel om kommunisme internasionaal te versprei en so kapitalisme te domineer (beheer).
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

(b)

- 'n Integrale deel van die Suid-Afrikaanse Weermag wat in Angola ontplooi was.
- Dit het bestaan uit aktiewe reserviste wat reeds hul nasionale diensplig voltooi het en wat as konvensionele soldate opgelei was en hul eenhede was die infanterie, artillerie, pantser, ens.
- Hulle het gereelde opleiding gehad en is ook weer opgelei om vertrouwd te raak met die jongste militêre wapens, taktiek en tegnieke.
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

2.5.2 *[Interpretasie van inligting uit Bron 2D – V2]*

- Viljoen redeneer dat internasionale kommunisme in suidelike Afrika verslaan is. SAW het UNITA ondersteun teen die USSR wat weer vir FAPLA (Angolese regeringstroepe) ondersteun het.
- Viljoen beweer dat die rede vir die val van kommunisme was dat die USSR militêr betrokke was, maar nie kon wen nie – een van die gebiede was Angola.
- Viljoen beweer dat die SAW se doelwit nie was om Angola te verower nie, maar om Savimbi se magsbasis in Jamba te verdedig en dit is bereik.
- Enige ander relevante antwoord. (enige 2 x 2) (4)

2.5.3 *[Evalueer die betroubaarheid van inligting in Bron 2D – V3]*

Kandidate moet aantoon waarom dit BETROUBAAR of ONBETROUBAAR is en hul siening deur relevante bewyse ondersteun.

BETROUBAAR

- Die bron is gebaseer op eerstehandse inligting ('n onderhoud)
- Die persoon waarmee die onderhoud gevoer is, Constand Viljoen, was die bevelvoerder van die SAW gedurende die Angolese oorlog
- Viljoen het toegang gehad tot militêre inligting oor die doel en gevolge van die oorlog in Angola.
- Die doel van hierdie bron is om die redes waarom die SAW in Angola betrokke geraak het, duidelik te maak.
- Viljoen se weergawe word ondersteun deur die militêre statistiek in Bron 2C
- Enige ander relevante antwoord

ONBETROUBAAR

- Die persoon waarmee die onderhoud gevoer is, Constand Viljoen het as die bevelvoerder van die SAW moontlik 'n eensydige verslag oor die oorlog gegee.
- Viljoen se aansprake word nie ondersteun deur die bewyse in Bron 2A en 2B nie.
- Die onderhoud is 10 jaar nadat hy as bevelvoerder uitgetree het, gehou – sy gedagtes kon vervaag het oor sekere aangeleenthede.
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, analise en sintese van inligting uit relevante bronne en die gebruik van eie kennis om 'n oorspronklike argument daar te stel – V3]*

Kandidate behoort van die volgende aspekte in hul antwoord in te sluit:

OORWINNING VIR DIE ANGOLESE MAGTE:

- Gleijeses beweer dat die SAW die Slag by Cuito Cuanavale sou wen as die Kubane nie troepe en wapens gestuur het nie (Bron 2A)
- ANC beweer dat die SAW 'n 'verpletterende neerlaag' by Cuito Cuanavale gely het. (Bron 2B)
- ANC beweer dat die SAW verslaan was by Cuito Cuanavale omdat hulle nie die gekombineerde magte van Angola, SWAPO en Kuba sou kon verslaan nie (Bron 2B)
- ANC beweer dat die nederlaag van die SAW 'n groot rol gespeel het in die oorwinning vir onafhanklikheid vir Namibië
- ANC het ook interne opposisie teen militêre konksripsie as rede vir die SAW nederlaag, gesien. (Bron 2B)
- Enige ander relevante antwoord

OORWINNING VIR DIE SAW:

- SAW was aanvanklik besig om die oorlog by Cuito Cuanavale te wen omdat hy die FAPLA-magte maklik oorwin het (Bron 2A)
- Scholtz gebruik statistiek om te wys dat die SAW baie minder militêre verliese as die Kubaanse/FAPLA-magte gelei het – dit ondersteun ' oorwinning vir die SAW' (Bron 2C)
- Viljoen redeneer dat die SAW met hul strategiese doelwitte suksesvol was (om Jamba te verdedig en operasies van Savimbi/UNITA te fasiliteer).
- Viljoen sien Cuito Cuanavale as 'n belangrike rolspeler in die oorwinning oor wêreldkommunisme (Bron 2D)
- Enige ander relevante antwoord.

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken.

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse bv. toon geen of min begrip van die verskillende sienings oor wie die Slag van Cuito Cuanavale gewen het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor onderwerp te skryf of kan glad nie oor onderwerp skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse meestal relevant en hou 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon 'n begrip van die verskillende sienings oor wie die Slag van Cuito Cuanavale gewen het. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. toon deeglike begrip van die verskillende sienings oor wie die Slag van Cuito Cuanavale gewen het. • Bewyse hou verband met die onderwerp. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 3: HOE HET DIE PROTESVELDTOGTE IN BIRMINGHAM TOT DIE VERGUNNING VAN BURGERREGTE VIR AFRO-AMERIKANERS IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA IN DIE 1960's BYGEDRA?

- 3.1.1 *[Verduideliking van historiese konsep in Bron 3A – V1]*
- Die skei van verskillende groepe (in hierdie konteks swart Amerikaners en wit Amerikaners)
  - Die skei van openbare geriewe volgens ras
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 3.1.2 *[Onttrekking van inligting uit Bron 3A – V1]*
- Daar is van swart en wit Amerikaners verwag om verskillende drinkfonteintjies te gebruik.
  - Daar was geen Afro-Amerikaners as klerke in dorpswinkels nie
  - Daar was geen Afro-Amerikaners in die polisiemag of in die brandweer nie
  - Afro-Amerikaners is deur die polisie gedreig
  - Die Ku Klux Klan was aktief in Birmingham
  - Daar was meer as 40 bomvoorvalle in die Afro-Amerikaanse gemeenskap in die vorige dekade. (enige 2 x 1) (2)
- 3.1.3 *[Onttrekking van inligting uit Bron 3A – V1]*
- Hulle was bang vir rasse-integrasie
  - Hulle het geglo dat Afro-Amerikaners ondergeskik aan wittes was
  - Hulle wou rassuiwerheid handhaaf (enige 1 x 2) (2)
- 3.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- Sewentien Afro-Amerikaanse kerke is tussen 1957 en 1962 gebom (1 x 2) (2)
- 3.2.1 *[Onttrekking van inligting uit Bron 3B – V1]*
- Afro-Amerikaanse gemeenskap was apaties teenoor die veldtog
  - Teenkanting van 'n gevestigde swart leierskap
  - Polisie-arrestasies was aanvanklik 'geweldloos'
  - Nasionale nuus het nie deeglik (intensief) oor hul strewe berig nie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 1) (2)
- 3.2.2 *[Interpretasie van inligting uit Bron 3B – V1]*
- Toe die tronke vol geraak het, het Connor van taktiek verander – hy het beveel dat brandslange en polisiehonde gebruik word om betogers uitmekaar te jaag (1 x 2) (2)
- 3.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – V2]*
- Omstanders was woedend oor die polisie-aanvalle op kinders en het gereageer deur bakstene en bottels te gooi
  - Die omstanders het nie die geweldlose metodes van die burgerregte-betogers volgehou nie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2.4 *[Analise van inligting in Bron 3B – V3]*

- Die media het die optrede en wreedhede van die veiligheidsmagte openbaar wat president Kennedy genoodsaak het om in te tree om onderhandelinge te laat plaasvind.
- Wye mediadekking nasionaal en internasionaal het tot ondersteuning van die Burgerregtebeweging gelei
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.3.1 *[Onttrekking van inligting uit Bron 3C – V1]*

- Selfs toe hulle met hoëdruk-brandslange aangeval was, het die betogers nie geweld gebruik nie.
- Betogers afgeneem wat vreedsaam sit met hande gelig om hul koppe te beskerm
- Betogers sit op die sypaadjie, druipnat en steeds gebruik hulle nie geweld nie. (enige 2 x 1) (2)

3.3.2 *[Evaluasie van bruikbaarheid van inligting uit Bron 3C – V3]*

Kandidate moet aantoon of dit BRUIKBAAR of ONBRUIKBAAR is en hul antwoord met relevante bewyse ondersteun.

BRUIKBAAR

- Die foto het verskyn in die *Daily News* (koerant) gedurende die Birmingham-veldtog in 1963.
- Dit is geldig en relevant
- Verskaf 'n duidelike visuele beeld van polisie-aanvalle op betogers en omstanders gedurende die Birmingham-veldtog.
- Illustreer die taktiek en geweld wat die polisie teenoor vreedsame betogers gebruik het.
- 'n Voorbeeld van die soort beeld wat in die media verskyn het en het groot ondersteuning vir die Burgerregtebeweging gewerf.
- Toon die rasseprofiel van die polisie (wit) en betogers (swart) in Birmingham
- Enige ander relevante antwoord

ONBRUIKBAAR

- Die fotograaf is onbekend
- Die brandweermanne lyk nie asof hulle op die betogers wat op die sypaadjie gesit het, fokus nie
- Die foto wys nie alles nie en 'n mens moet 'n meer holistiese begrip van die veldtog hê
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.4 *[Vergelyking van inligting in Bronne 3B en 3C – V3]*
- Bron 3B verwys na die media wat die beeld van Connor en sy manne vaslê wat optogte onderdruk en Bron 3C is 'n produk van mediadekking.
  - Bron 3B verwys na Bull Connor wat opdrag gee dat brandslange gebruik word om groter optogte te beheer en Bron 3C toon brandweermanne wat die brandslange op betogers gebruik.
  - Bron 3B verwys na geweldlose betogers terwyl 3C hulle toon waar hulle op die sypaadjie sit.
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.5.1 *[Verduideliking van 'n historiese begrip uit Bron 3D – V1]*
- Die regte van Afro-Amerikaners in die VSA moet gelyk wees met wittes wat segregasie gebruik het om hul regte te beskerm.
  - Afro-Amerikaners het daarop aangedring, deur middel van optogte en betogings, om gelyke regte en gelyke geleenthede soos die wittes te hê
  - 'n Stelsel waar die regering sy inwoners, ongeag hul ras, geslag of geloof, gelyk behandel
  - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 3.5.2 *[Analise van inligting van Bron 3D – V2]*
- Om gelyke regte vir alle Amerikaners te bekom
  - Om 'n einde te maak aan diskriminasie teenoor Afro-Amerikaners
  - Om desegregasie in Amerika te beëindig
  - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 3.5.3 *[Interpretasie van inligting uit Bron 3D – V2]*
- Die gebeure in Birmingham openbaar hoe plofbaar die rassesspanning in sekere gebiede was.
  - "Die vure van frustrasie en onmin brand in elke stad"
  - Mense het oorgegaan tot geweld en direkte aksie weens frustrasie.
  - Lewens was in gevaar weens die spanning wat teenwoordig is
  - Polisie-onderdrukking is nie die oplossing vir die probleem nie en vererger net die situasie.
  - Daar was 'n behoefte dat nuwe federale wetgewing ingestel moes word sodat die probleem regoor die land opgelos kan word
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.5.4 *[Analise van inligting van Bron 3D – V2]*
- Maak 'n belofte (as die president) en beveel alle staats- en wetgewende liggame om doelgerig op te tree – en nie net praat nie.
  - Hy het die Amerikaanse Kongres aangesê om 'n besluit te neem teen rassisme in Amerika/Die Kongres was die hoogste besluitnemende liggaam.
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.6 *[Interpretasie, analise en sintese van inligting uit al die relevante bronne en deur jou eie kennis te gebruik om hul bruikbaarheid te bepaal – V3]*
Met die beantwoording van hierdie vraag, word daar van die kandidate verwag om te verduidelik hoe die protesveldtogte in Birmingham tot die vergunning van burgerregte vir Afro-Amerikaners in die Verenigde State van Amerika in die 1960's bygedra het.

Leerders moet sommige van die volgende punte in hul antwoord insluit:

- Birmingham was een van die mees gesegregeerde stede in die VSA. Hierdie veldtog was 'n toets en het aangedui of gelykheid gewen kon word en het daarop gewys dat indien gelykheid gewen kon word, dan kon dit op enige plek gewen word (Bron 3A)
- Die Birmingham-veldtog het wydverspreide mediadekking verkry en het ondersteuning vir die Burgerregtebeweging vergroot (Bron 3B en 3C)
- Maatreëls wat deur die polisie teen betogers geneem is/gebruik van honde/waterslange/kinder-arrestasies het nasionale en internasionale woede veroorsaak (Bron 3B en 3C)
- Die media het die brutaliteit van die veiligheidsmagte blootgestel en dit het President Kennedy verplig om in te meng sodat samesprekings bewerkstellig kon word (Bron 3B en 3C)
- Uitgebreide mediabelangstelling nasionaal en internasionaal het ondersteuning vir die Burgerregtebeweging gewen (Bron 3B, 3C en 3D)
- President Kennedy het betrokke geraak en hom verbind om nuwe federale wette teen segregasie in te stel (Bron 3D)
- President Kennedy het die Kongres gevra om rassisme in Amerika te beëindig (Bron 3D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken.

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse in 'n baie elementêre wyse bv. toon geen of min begrip van hoe die Birmingham-veldtog tot die vergunning van burgerregte vir Afro-Amerikaners bygedra het. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor die onderwerp te skryf of kan glad nie oor onderwerp skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp bv. toon begrip van hoe die Birmingham-veldtog tot die vergunning van burgerregte vir Afro-Amerikaners bygedra het. • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip van hoe die Birmingham-veldtog tot die vergunning van burgerregte vir Afro-Amerikaners bygedra het. • Bewyse hou goed verband met die onderwerp. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG – GEVALLESTUDIE VIËTNAM**

[Beplan, konstrueer en bespreek 'n argument wat gebaseer is op bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie bekwaamhede]

SINOPSIS

Met die skryf van hierdie opstel moet kandidate in staat wees om krities te bespreek waarom die VSA nie Noord-Viëtnam gedurende die Koue Oorlog tussen 1965 en 1973 kon oorwin nie.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet fokus op hoe Viëtnam die konvensionele weermag van die VSA kon weerstaan.

UITBREIDING

Fokus op die strategieë wat die Viëtkong en Viëtminh toegepas het om die konvensionele weermag van die VSA te kon weerstaan.

- Vir die VSA was die oorlog nie so konvensioneel soos die Tweede Wêreldoorlog nie.
  - Guerrilla-oorlogvoering deur die Viëtminh en Viëtkong (probleem was om die guerrillas van die plaaslike bevolking te onderskei – boere/gewone bevolking)
  - Mislukking van 'Operation Rolling Thunder' teen die guerrillas
  - Ho Chi Minh-roete en die belangrikheid daarvan
  - Mislukking van 'Operation Ranch Hand' (vernietig die omgewing maar nie die Ho Chi Minh-roete nie)
  - Die stigting van nuwe dorpieë en pogings om die plaaslike bevolking (boere) te skei van guerrillas, het misluk.
  - WHAM (Winning the hearts and minds of the Vietnamese) wys die mislukking van die VSA om te keer dat Viëtnam 'n kommunistiese staat word en sy gevolglike onttrekking.
  - Hoogs effektiewe gebruik van guerrillataktiek deur die Viëtkong
  - Enige ander relevante antwoord
- Slot: kandidate moet hul argument met relevante samevatting afsluit.

[50]

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA – VERGELYKENDE GEVALLE-STUDIE (DIE KONGO EN TANZANIË)

[Beplan, konstrueer en bespreek 'n argument wat gebaseer is op bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie bekwaamhede]

SINOPSIS

Met die skryf van hierdie opstel moet kandidate verduidelik tot watter mate die beleid van Zaïrenasie en die hervestiging van inwoners in nuwe dorpies (ujamaa) nie geslaag het om die ekonomieë van die Kongo en Tanzanië, nadat hulle onafhanklikheid verkry het, te verbeter nie.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet toon hoe die ekonomiese beleide in die Kongo en Tanzanië nie daarin geslaag het om hul ekonomieë na onafhanklikheid, te verbeter nie. Relevante gevallestudies moet gebruik word om hulle argumente te ondersteun.

UITBREIDING

Ekonomiese uitdagings wat beide die Kongo en Tanzanië na onafhanklikheid in die gesig gestaar het

- Grotendeels 'n boerebevolking wat ou boerderymetodes gebruik
- Gebrek aan gediversifiseerde ekonomieë – afhanklikheid van kontantgewasse en minerale reserwes
- Gebrek aan infrastruktuur – slegs bestaande infrastruktuur is gebou om die uitvoere van grondstowwe na Europa te bewerkstellig en nie vir interne handel nie

Zaïrenasie

- Vervang buitelanders met Kongolese in sleutelposisies
- Tekort aan vaardighede lei na verwaarlosing van infrastruktuur
- Korrupsie
- Wanbestuur
- Een-produk-ekonomie gaan voort
- Vorming van nuwe 'elite' – klasonderskeid
- Enige ander antwoord

Hervestiging in nuwe dorpies (ujamaa)

- Dorpenaars gekant teen beleid
- Geforseerde hervestiging
- Ekonomie groei nie
- Afhanklikheid van buitelandse hulp duur voort
- Selfstandigheid nie bereik nie
- Tanzanië bly een van die mins ontwikkelende lande in Afrika
- Enige ander relevante antwoord

- Slot: Kandidate moet argument met relevante samevatting afsluit.

[50]

**VRAAG 6: BURGERLIKE PROTES VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's
(SWARTMAGBEWEGING)**

[Beplan, konstrueer en bespreek 'n argument wat gebaseer is op bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie bekwaamhede]

SINOPSIS

Met die skryf van hierdie opstel moet kandidate aantoon of hulle met die stelling saamstem of nie saamstem nie asook aantoon hoe hulle van plan is om die vraag te beantwoord.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoord insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aantoon of hulle saamstem of nie daarmee saamstem nie en uitbrei oor hul siening.

UITBREIDING

Bewyse wat gebruik kan word om te argumenteer dat die stigting van die Black Panther Party relevant was en geregverdig kon word:

- Black Panther-party gestig deur Bobby Searle en Huey Newton
  - Polisievreedheid aangepak
  - Patroleer strate, monitor polisie-optrede en beskerm hulself deur wapens te dra (militante optrede)
  - Om die sosio-ekonomiese posisie van Afro-Amerikaners te verbeter
  - 10 punt-plan om radikale verandering te bring
  - Inisieer en ondersteun gemeenskapsprogramme
  - Aanhoudende polisiegeweld en teistering van veral jong, stedelike, swart mans
  - Swart Amerikaners het in armoede gelewe
  - Black Panthers het geglo dat ware vryheid slegs deur organisering sonder witmense kon plaasvind
  - Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet argument saamvat met relevante afsluiting.

Indien die kandidate noem dat die BPP nie relevant of geregverdig was nie, moet hulle hul antwoord met toepaslike redes motiveer. [50]

TOTAAL: 150